

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

HAANDVÆRKETS
OG INDUSTRIENS STILLING
OG VILKAAR
UNDER OG EFTER KRIGEN

FOREDRAG

HOLDT PAA FÆLLESREPRÆSENTATIONEN FOR
DANSK INDUSTRI OG HAANDVÆRKS DELEGERETMØDE
I MIDDELFART DEN 10. SEPTEMBER 1917

AF

ALEX. FOSS

KØBENHAVN

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKJÆR)

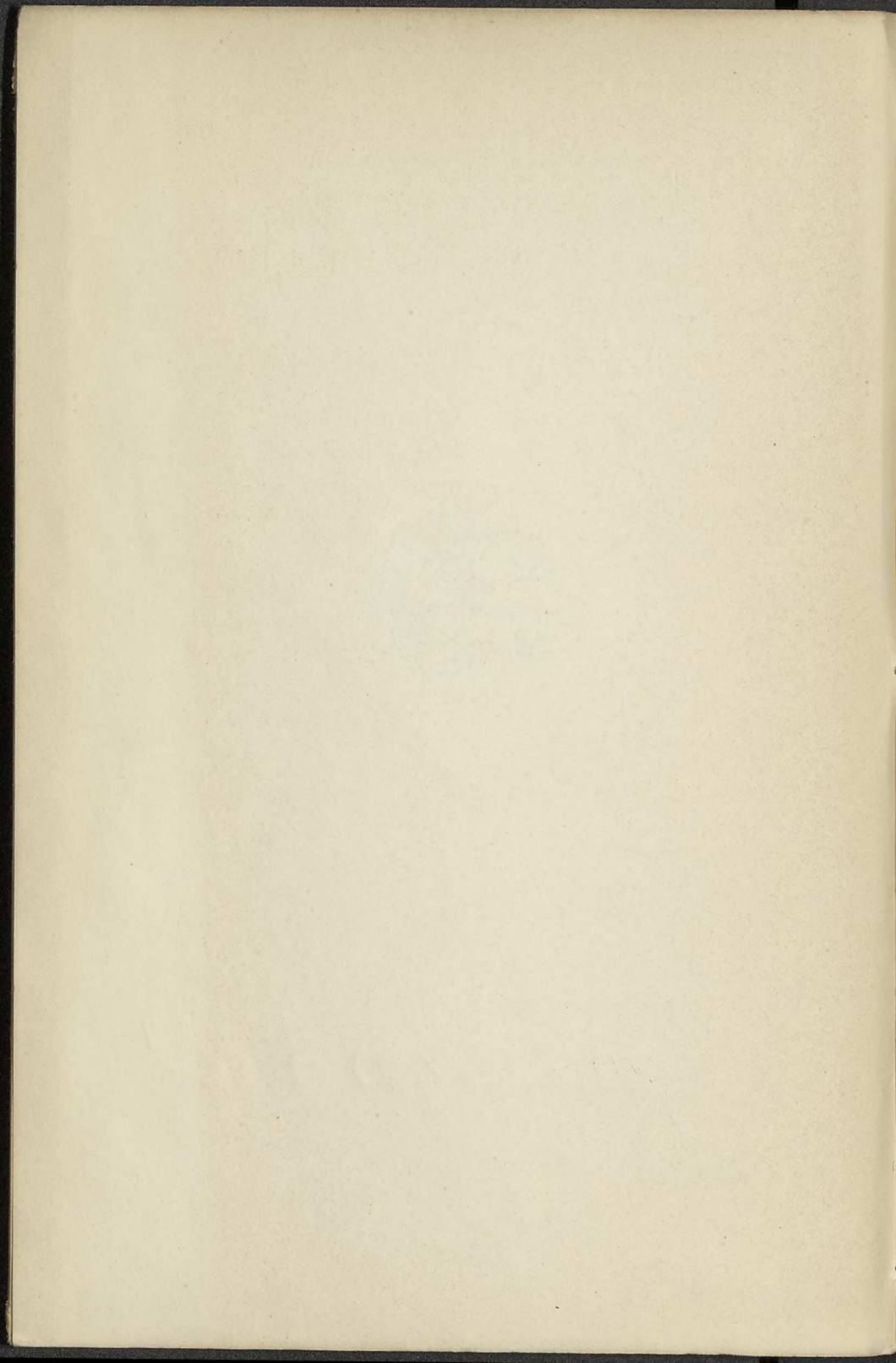
1917

338 (489) Foss

1917.

Industri- og Håndværksbibliotek 024

HAANDVÆRKETS OG INDUSTRIENS STILLING OG VILKAAR UNDER OG EFTER KRIGEN

FOREDRAG

HOLDT PAA FÆLLESREPRÆSENTATIONEN FOR
DANSK INDUSTRI OG HAANDVÆRKS DELEGERETMØDE
I MIDDELFART DEN 10. SEPTEMBER 1917

AF

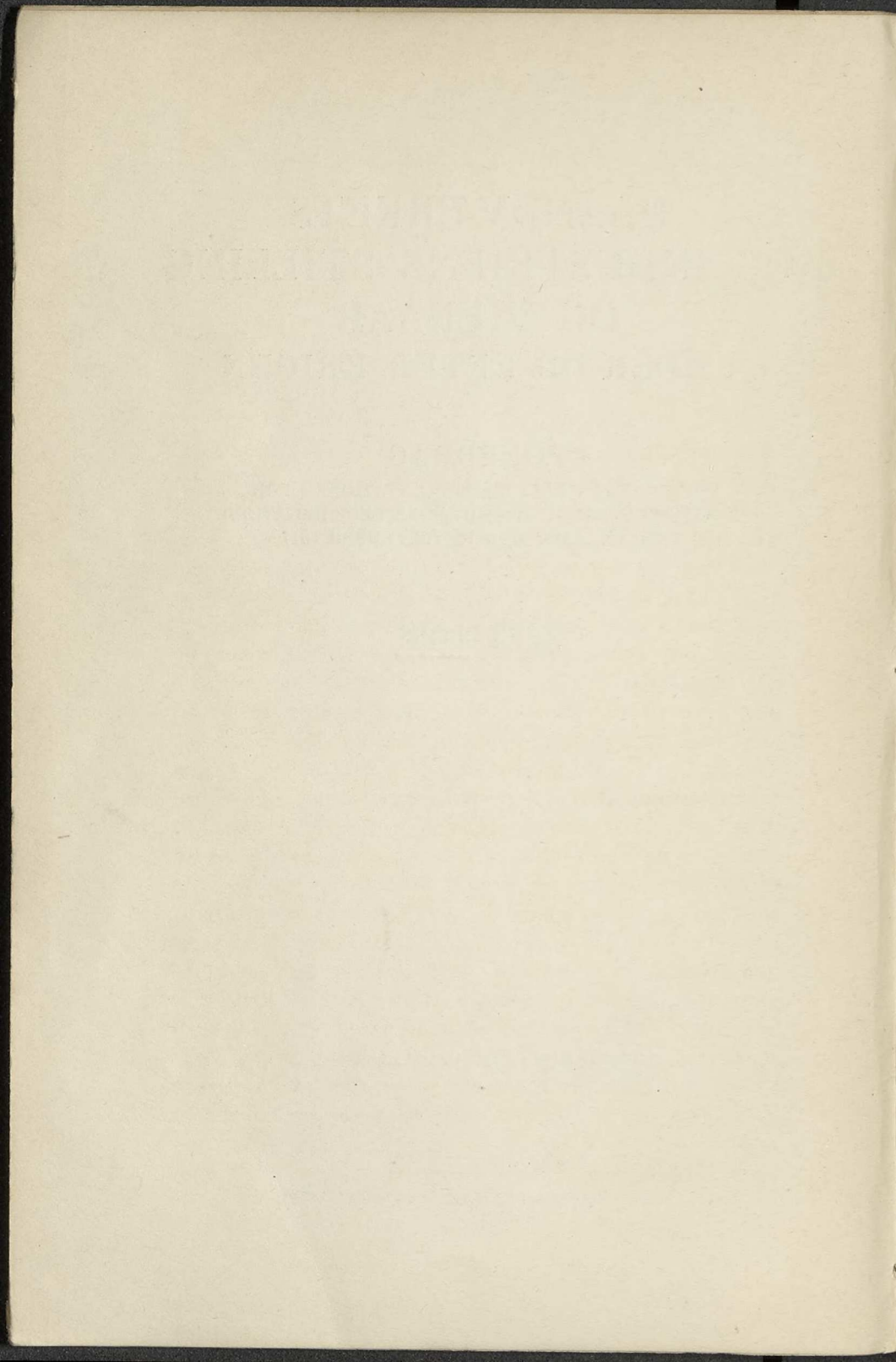
ALEX. FOSS

DANMARKS TEKNISKE BIBLIOTEK

KØBENHAVN

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKJÆR)

1917

DER vil kun være faa tænkende Mennesker i Danmark, som ikke er paa det rene med, at det øjeblikkelige Tidspunkt er et for os meget kritisk. Vi har bag os tre Krigsaar, under hvilke Danmarks Forhold har formet sig paa ualmindelig gunstig Maade. Vi har for os en Vinter og muligvis et nyt helt Krigsaar, som truer med Vanskeligheder i alle Retninger. Fremtiden ligger jo saare uvis for hele Verden, og den ligger derfor ogsaa usikker for os i Danmark. I alle Dele af det danske Folk maa vi spørge: Hvad vil Fremtiden bringe, og hvorledes vil den forme sig for os og for de kommende Generationer? Ingen kan forudsige, hvad der vil komme, ingen er i Stand til at sige, naar Krigen slutter, og hvorledes den ender. Ikke desto mindre er det vigtigt at danne sig en Forestilling om de forskellige Muligheder og navnlig søge at gøre sig klart, hvilke Farer vi maa antage kan true os, fordi det kun er ad denne Vej, at vi kan søge at forberede os, saaledes at det, som kommer, ikke træffer os ganske uforberedt. Det er kun ad denne Vej, at vi kan foretage de forsigtigste Dispositioner for ikke selv at bidrage til at drage Ulykkerne ned over os. Hvor vanskeligt det end saaledes er at gøre sig Fremtiden klar, saa nødvendigt er det dog at forsøge at tænke sig frem i Tiden. Men den første Betingelse for at drage Slutninger, der kan

have Sandsynlighedens Præg, er en virkelig Forstaaelse af, hvad der foregaar i Øjeblikket. Og for at komme dertil vil jeg gerne i korte Træk omtale vore Forhold under de forløbne Krigsaar og ganske specielt Haandværkets og Industriens Forhold i denne Tid.

Vi véd alle, at de mindre evropæiske Stater, som er blevne indhvirvlede i Verdenskrigen, alle mere eller mindre er blevne ødelagte: Belgien, Serbien, Montenegro, Rumænien og Grækenland, og det kan vel antages, at den eneste mindre Stat, som staar paa Centralmagternes Side, Bulgarien, ogsaa har lidt alvorligt under Krigen. Danmark har haft den Lykke at bevare sin Nevtralitet. Nevtraliteten har været og maa være Formaålet for vor Politik, og naar det har været muligt hidtil at fastholde Nevtraliteten, beror det, historisk set, først og fremmest paa, at Bevarelsen af Danmarks saavel som af de andre skandinaviske Landes Nevtralitet har været i begge de krigsførende Parters Interesse. Det har været i Tysklands Interesse ikke at føre Krig paa denne Front, men at være dækket saa godt som muligt af et neutralt Land, og det har formentlig været i Tysklands Interesse at bevare nogle nevtrale Forbindelser, som regnes at ville være af uvurderlig Betydning efter Krigen. Det har været i de Allieredes Interesse ikke at drage Skandinavien ind i Krigen, bl. a. fordi de ikke kunde vente uden uoverskuelige Vanskeligheder at kunne gøre sig til Herre i vore Farvande, og naaedes dette ikke, vilde det kun være til Skade for dem at inddrage de skandinaviske Lande i Krigen. Men selv om vor Nevtralitet har været og maa være afhængig i første Linie af de krigsførende Parters Interesser, maa den fra vor Side atter afhænge af, om det lykkes os at bevare det venskabelige Forhold til begge Sider. Dette venskabelige Forhold bygger ikke paa Venskabsytringer og Sympatier, men paa

Interesser, og disse Interesser er i første Linie knyttet til vor Udførsel af Produkter.

Vi véd alle, at det, hvormed Danmark betaler Udlandet sine Indførsler, i overvejende Grad er Landbrugsprodukter. Denne Udførsel drejede sig før Krigen om et Beløb af 1—1½ Millioner Kroner daglig Aaret rundt. Det var altsaa betydelige og værdifulde Varer, ikke mindst under en Krig, og det var da og er stadig vor Opgave ved Hjælp af denne Udførsel at bevare det venskabelige Forhold ligeligt til begge Sider. Mod denne Interesse staar Blokaden.

Blokaden blev indledet allerede i 1914 og blev jo meget hurtigt effektiv. Vi erindrer — det synes allerede nu som en næsten fjern Fortid, hvad der skete i August-September 1914 —, hvorledes de første Virkninger af Krigserklæringen var, at al Trafik standsede, og alle Tilførsler udeblev. Vi mindes ogsaa, at vi hurtig gjorde Bekendtskab med den engelske Blokade, og at det viste sig, at den uhindrede Vej for Varer til nevtrale Lande ikke mere eksisterede. Vi troede maaske i Begyndelsen at kunne støtte os til den vedtagne Folkeret, især Londonerdekclarationen, men ogsaa dette Haab forsvandt. Man udvidede endvidere Visiterings- og Blokaderetten ved Principet om Rejsens Enhed. Man sagde: det er ikke nok, at Varen kommer fra et neutralt Land til et andet neutralt Land, vi maa forvisse os om, at den ikke paa sin videre Vej naar til Fjenden. En Krigskontrabandevare, som gaar til et neutralt Land, og som vi tror at kunne bevise er bestemt til Tyskland, den bringer vi for engelsk Priseret. Det var det første alvorlige Skridt mod vore nevtrale Interesser. Det havde sin Virkning deri, at et stort Antal Skibe, danske og fremmede, blev standsede i forskellige Havne, navnlig engelske, under Henviisning til, at Varerne vilde blive bragt for Priseretten. I mange Tilfælde skete

dette ikke i første Omgang; det trak ofte meget længe ud, men det, man vilde opnaa, nemlig at hemme Tilførslen gennem det nevtrale Land til Fjenden, syntes derved opnaaet.

Naar man tænker tilbage, vil man ogsaa erindre, i hvilken Grad De Forenede Staters Handel voldte os Vanskeligheder. De Forenede Stater havde store Handelsinteresser at varetage; de stræbte at bevare ogsaa Handelsforbindelsen med Centralmagterne, og dertil forsøgte de at benytte de nevtrale Lande i Evropa. Man forsøgte at gøre København eller Gøteborg til en Stabelplads for Varetilførslen til Tyskland og Østrig. Det lykkedes maaske i nogen Grad for Gøteborgs Vedkommende, men i hvert Fald kun i ringe Grad for Københavns, fordi man her saa Faren og ikke ønskede at fremme disse Bestræbelser. Men da Amerika var nevtralt, kunde vi ikke væge os mod den amerikanske Transithandel; den nevtrale Handel krævede sin Ret.

Jeg mindes fra den Tid et enkelt Eksempel, som belyser, hvorledes de amerikanske Interesser kunde berede os Vanskeligheder. Jeg fik en Dag Besøg af en amerikansk Udsending for Bomuldsinteresser. Han var støttet af den amerikanske Regering og af Gesandtskabet her og henvendte sig dels til vor Regering og dels til Organisationerne. Den Støtte, han søgte hos disse, var Hjælp til at oplagre store Beholdninger af Bomuld i København, som efter Krigen skulde kunne viderebefordres til Tyskland. Han gjorde opmærksom paa, at man derved vilde begunstige København som Stabelplads og naturligvis ogsaa støtte De Forenede Staters Interesser. Han fandt dog ingen Hjælp hos os, idet vi i vor egen Interesse havde Brug for alt det Pakhusrum og al den Skibslejlighed, der kunde skaffes, og fordi vi vidste, at Bomuld kun kunde komme til Danmark under Klavsul. En stor

Tilførsel af Bomuld til Danmark vilde da meget let kunne medføre, at vi ikke selv vilde faa tilstrækkeligt, fordi man vilde sige, at Danmark jo allerede havde faaet Bomuld nok. Det var altsaa ganske imod vor Interesse at fremme en saadan Disposition, og jeg raadede derfor den amerikanske Udsending til hellere at henvende sig i London for at opnaa den engelske Regerings Støtte. Jeg traf ham senere dèr, men han var da ved at opgive Sagen, hvad der ikke undrede mig, da han naturligvis ikke havde opnaaet Hjælp hos den engelske Regering. Havde vi imødekommethet de amerikanske Ønsker, vilde det sikkert havde beredt os de største Vanskeligheder. Dette er et Forhold, som fortjener at fremhæves, fordi man i De Forenede Stater virkelig ikke har forsømt at drage Fordel af de nevtrale Landes Stilling. Den amerikanske Transithandel, som faktisk fandt Sted over Danmark, forøgede i høj Grad vore Vanskeligheder. De store amerikanske Firmaer, som eksporterer »provisions«, søgte at dirigere Varerne over Skandinavien, ikke saa meget ved danske Mellemmænd som ved direkte Forsendelse in transit. Man søgte i visse Tilfælde at dirigere Korn og Foderstoffer paa Skibe, som formelt var bestemt til Danmark, men som undervejs fandt en anden Rute. Man vil ogsaa erindre, at der paa det Tidspunkt blev meddelt i svenske Blade, at Gøteborgs Havnepladser var blokerede af Bomuldspartier, der var bestemt til Tyskland.

De Forenede Stater, der til syvende og sidst gik ind i Krigen for at forsvare de nevtrale Interesser og for at hævde Folkeretten overfor Angreb, bør erindre, i hvilken Grad de selv har været interesseret i at hævde denne Ret, og hvorledes de derved faktisk har engageret de skandinaviske Stater.

Blokadebestræbelserne gik fra de Allieredes Side ud paa at hindre Tilførsler af *Kontrabandeverer* til

Tyskland. Efterhaanden gik man over til alle Varer ved en stadig Udvidelse af Kontrabandelisten. Da man ikke uden videre kunde stoppe alle Tilførsler til de nevtrale Lande, indførte man Klavsulsystemet, idet man erklærede, at Varerne kun maatte føres frem mod Garanti for, at de ikke gik videre til Fjenden. Til en Begyndelse forsøgte man at etablere dette System gennem de herværende engelske diplomatiske Repræsentanter eller gennem Konsulaterne, men man kom hurtigt ind paa at benytte sig af Troværdighedsattester fra Importørerne. Saa snart dette System kom op, meldte den Opgave at udstede Attesterne sig dels for Industriraadet (for Industrien) og dels for Grosserer-Societetets Komité (for Handelen). I Industriraadet tog vi straks Opgaven op i Erkendelse af den overordentlige Vægt, der maatte lægges paa, at saadanne Troværdighedsattester blev effektive. Vi var klare over, at hvis man kom ind paa en Glidebane med Hensyn til Overholdelsen, og hvis Forpligtelserne ikke respekteredes saavel af den første Importør som af de senere Købere, vilde vore Indførsler sættes i Fare. Vi gjorde derfor Troværdighedsattesterne til vore Medlemmer afhængige af, at de paagældende Medlemmer overfor Industriraadet paatog sig kontraktlig Forpligtelse, saaledes at vi ved Hjælp af en Voldgiftskendelse kunde paalægge dem Bøder og Ansvar, hvis de ikke overholdt deres Forpligtelser. Jeg tror, at denne Foranstaltning, som vi traf paa et ganske tidligt Stadium, har haft stor Betydning, fordi det straks gjorde det klart for alle vore Medlemmer, i hvilken Grad det var nødvendigt at passe paa de paatagne Forpligtelser. Det førte ogsaa til, at vore Troværdighedsattester hurtigere end Grosserer-Societetets fik Anerkendelse i London, maaske ogsaa ud fra den Betragtning, at Varer, der indførtes til Industrien og Haandværket, efter deres Natur er bestemt til at forbruges her i

Landet, medens almindelige Handelsvarer jo muligvis er bestemt til videre Udførsel. Det er derfor i og for sig ikke mærkeligt, at man tillagde Industriraadets Attester en vis større Vægt, end man paa det Tidspunkt vilde tillægge Handelens.

Samtidig var der imidlertid fra engelsk Side en stærk Tendens til at udøve Kontrol gennem de henværende Konsulater, og der var betydelige Vanskeligheder for overhovedet at faa visse Varer igennem. Dette foranledigede Industriraadet til i Januar 1915 efter et større Møde, i hvilket ogsaa Udenrigsministeren deltog, at sende et af vore Medlemmer, som var villig til at paatage sig Hvervet, til London. Det var Direktør H. P. Prior, som indledede vort direkte Overenskomstforhold til den engelske Regering. Han kom tilbage med godt Resultat, idet der blev sluttet en Overenskomst, som hjemlede vore Garantier en begunstiget og anerkendt Stilling i London. Den naturlige Følge deraf var, at Handelen fandt det rigtigt at gaa samme Vej, og Grosserer-Societetet sendte i Løbet af Foraaret en Delegeret til London for at opnaa et lignende Forhold for den Del af Importen, der ikke gaar direkte til Industrien, men til Handelen. I Løbet af Sommeren 1915 forhandlede der da med den engelske Regering, og Resultatet blev Overenskomsten, som blev sluttet i November 1915. Imidlertid var vi ogsaa kommet i Forhandlingsforhold med Tyskland, idet der gjorde sig noget lignende gældende overfor Tyskland med Hensyn til Klavsulerne, og vi opnaaede, inden vi sluttede vor Hovedoverenskomst med England, Overenskomster med Tyskland og Østrig, som erkendte, at vor Garanti for Klavsulerne skulde være fyldestgørende. Det, det gjaldt om for Organisationerne, var at hindre den fremmede Kontrol med Varerne her i Landet og at erstatte den med et Kontrolsystem, som vi selv udøvede gennem

vore Organisationer. Det, vi vandt, var at hjælpe med til at være Herrer i vort eget Land. Men ved at vi opnaade Selvstyre i dette Forhold, vandt vi ogsaa som Modydelse for den Sikkerhed, vi gav Klavsulerne, at vi kunde stille Betingelser. Det lykkedes da ved Forhandlingerne i Oktober 1915 i London, som blev førte af Grosserer-Societetets og Industriraadets Formænd, at slutte en Overenskomst med den engelske Regering, i hvilken vi overtog Ansvar for Klavsulerne, mod at disse var affattet saaledes, at vi kunde gaa ind paa dem, fordi de ikke udstrakte sig videre end til, hvad vi i fuld Forstaaelse med den danske Regering maatte anse for forsvarligt. Til Gengæld opnaaede vi Tilsikring af visse Rettigheder. Vi havde straks fra Begyndelsen taget det Standpunkt ikke at ville gaa ind paa en Overenskomst, som alene paa-lagde os Pligter, men ikke gav os nogen Rettighed til Gengæld. Disse Rettigheder omfattede, foruden en Afgrænsning og en omhyggelig Udformning af vore Forpligtelser, Erklæringer fra den engelske Regering, hvorved den forpligtede sig til ikke at hindre Tilførslen fra nevtrale Lande af vore Fornødenheder. Begrebet »Fornødenheder« gav Anledning til nogen Vanskelighed, idet man ønskede at begrænse dette til det »danske Forbrug«. Men Begrebet »dansk Forbrug« er tvetydigt. Der er jo ingen Tvivl om, at hvis vi indfører f. Eks. Ris og spiser Risen, er det dansk Forbrug, men der kunde med Rette tvivles om, om man i det lange Løb vilde erkende det for dansk Forbrug, hvis der af Risen fremstilledes f. Eks. Spiritus, og denne solgtes til Tyskland. Vi saa klart denne Fare, og det lykkedes os at faa Begrebet »dansk Forbrug« ombyttet med Begrebet »danske Fornødenheder« forklaret som det, Landet bruger til Fortæring og til *at opretholde sin Bedrift*. Det maatte komme an paa at sørge for, at Industri og Haandværk ikke

alene fik de Varer, som skulde bruges til Fremstilling af, hvad der direkte brugtes her i Landet, men at de ogsaa fik deres Raastoffer og Hjælpemidler til Varer, som skulde eksporteres. Dette gjorde vi straks til en Hovedbetingelse for vor Antagelse af Overenskomsten, og hele den Udvikling, der fulgte, har ogsaa vist, hvor nødvendigt dette var: alle Angrebene har jo netop været rettet mod denne Del af vor Erhvervsvirksomhed.

Hvis vi sammenligner Principerne i den Overenskomst, vi sluttede i 1915, med de Principer, som De Forenede Stater nu opstiller, vil det ses, at De Forenede Stater søger at gennemføre det modsatte Princip af det, som vi har hævdet, idet de kræver, at det end ikke er nok, at de indførte Varer anvendes i Danmark, de maa ej heller paa anden Maade frigøre andre Varer, der gaar til Tyskland eller Østrig. Det var altsaa af Betydning at hævde, at netop vor Eksport af Varer — jeg taler her fortrinsvis om Haandværkets og Industriens Frembringelser —, til hvilke der benyttedes klavsulerede Raavarer, blev opretholdt. Det var meget begrænset, hvad vi kunde sikre os med Hensyn til Eksport til den krigsførende Modpart; det maatte jo derfor saa meget mere komme an paa, at vi hævdede vor Ret og Frihed i Forholdet til de neutralt skandinaviske Lande. Men hvor betydningsfuldt det end var at sikre Haandværk og Industri, var det dog endnu langt vigtigere, at vi opnaaede at undgaa en Begrænsning af Korn og Foderstoffer. Der var fra Begyndelsen en udtalt Bestræbelse fra engelsk Side for at begrænse Tilførslen til de skandinaviske Lande ved at indføre en bestemt Ration for hver Vare, hvis Størrelse var begrænset til, hvad vi havde faaet før Krigen. Man havde paa det Tidspunkt, da vi forhandlede i London, allerede plejet Forhandlinger med Norge, og der forelaa et Udkast til Overens-

komst med den norske Regering, hvorved Indførslen af alle Varer til Norge begrænsedes til visse Rationer. Dette gjorde vi den stærkest mulige Modstand imod. Vi kunde ikke opnaa at blive fri for Rationeringsprincippet; vi maatte akceptere det i begrænset Form, men det maatte siden hen være vor Opgave at modarbejde for knappe Rationer og i det længst mulige hindre, at de udvidedes til andre Varer, og navnlig ikke til Korn og Foderstoffer.

En Rationering af Korn og Foderstoffer blev da heller ikke indført, men vel er der tilsidst dikteret en fuldstændig Standsning af denne Indførsel. Det er den nuværende Situation.

Dette med at have Ration paa en Vare rummer ikke alene den Fare, at Rationen i sig selv fastsættes for lav, men tillige den store Vanskelighed, at der kan fremkomme et urimelig højt Prisniveau, og at der kan skabes en Ulighed, hvis det bliver tilfældigt, hvem der indfører Varerne og derved skabes en Art Monopol. En Rationering maatte medføre, at man søgte at fordele Importen til de sædvanlige Importører i retfærdigt Forhold, men alene heri laa en Fare for, at vi ikke fik de fastsatte Forsyninger; thi hvis en eller anden af Importørerne ikke var heldig nok til at faa Varen frem, blev der en Formindskelse i Rationen. Nu maa det siges, at vi til en Begyndelse i saa Henseende var nogenlunde heldige, idet vi faktisk indtil forrige Aars Udgang i alt væsentligt opnaaede at faa vort Behov tilfredsstillet.

Samtidig med at Overenskomsterne af November 1915 blev oprettede, skred vi til som naturlig Konsekvens at indrette en fast Repræsentation for Industrien og Handelen i London. Vi oprettede et Kontor, Danish Trade Office, i London under Ledelse af tidligere Kontorchef i Udenrigsministeriet Rottbøll, som i denne Anledning var traadt udenfor Nummer.

Fra Direktør Priors første Overenskomst havde Industriraadet en Repræsentant i Ingeniør K. Mygind, som senere ved Kontorchef Rottbølls Overgang i anden Virksomhed har overtaget hele Ledelsen af Fælleskontoret. Dette Kontor, som fik meget stor Betydning for os, er det Organ, gennem hvilket vi forhandlede med de engelske Myndigheder i London. Det er sikkert bekendt, at den diplomatiske Repræsentant har en begrænset Bevægelsesfrihed; en Gesandt kan ikke i det fremmede Land gaa rundt og forhandle med hvem som helst. De Repræsentanter, som vi har i det privat arrangerede Kontor, modtages derimod gerne af de paagældende Komitéer, og det er lykkedes at løse mangfoldige Spørgsmaal ad denne Vej. Medens Kontoret i London er et Fælleskontor for Handel og Industri, er Repræsentanten i Berlin, Ingeniør E. B. Cruse, alene Industriraadets. Begge Steder finder vore Delegerede en velvillig Behandling, og det er netop ved denne personlige Forhandling lykkedes at bringe mangt et Skib — jeg taler ikke her bogstaveligt — der var strandet, af Grunden, d. v. s. at faa en Vare flot, at faa en Vanskelighed hævet. Det er meget betydelige Resultater, der i al Stilhed ad denne Vej er naaet, takket være den Forstaaelse, Velvilje og Tillid, som vore Bestræbelser har mødt fra vedkommende Regeringsmyndigheders Side.

Det maa jo altsaa siges, naar vi nu ser tilbage paa Krigsaarene 1914—15—16, at disse er forløbet godt for de danske Erhverv. Det er selvfølgelig i første Linie, fordi de almindelige Konjunkturer har været gunstige for os, men det beror ogsaa paa det Samarbejde, som saaledes paa et tidligt Tidspunkt etableredes mellem Organisationerne og den danske Regering, og hvorved Erhvervene tog saa kraftigt fat, at det derved lykkedes at tilvejebringe en Ordning, som

muliggjorde tilstrækkelige Tilførsler. Hvis vi sammenligner vore Forhold med vore Nabolandes, vil ingen være i Tvivl om, at vi har været væsentlig gunstigere stillet. Disse 2 til 2½ Aar har været en glimrende Periode for de danske Erhverv, først og fremmest for dansk Landbrug og dansk Skibsfart, men i det store og hele har Situationen ogsaa været gunstig for Haandværk og Industri, fordi der har været fuld Beskæftigelse. Ingen af os har kendt en Periode, under hvilken der har været saa rigeligt og saa godt Arbejde som i denne Periode. Det er jo saaledes, at er der noget, som har Betydning med Hensyn til Indtægterne, saa er det »fuld Beskæftigelse«. Det er jo langt mere den fulde Beskæftigelse end de egentlige Lønsatser, som er afgørende for saavel Mestres som Svendes og Arbejderes økonomiske Forhold.

Det kunde imidlertid ikke undgaas, at hele denne Ordning mødte adskillig Kritik i de allierede Lande. Det havde dog sin Grund i noget helt andet end Systemet selv, nemlig deri, at de militære Fordele for de Allierede udeblev, at Krigen trak ud, at de Allierede led mange Skuffelser, f. Eks. Dardanellerne. Saaledes kom man atter og atter tilbage til den Tanke: Vi maa bringe Krigen til Afslutning ved at hindre al Tilførsel til Modparten. Og naar man da fra misfornøjet Side vendte sig mod sin Regering, fandt man paa sin Vej bl. a. de nevtrale Lande. Disse Angreb var tildels byggede alene paa Forholdene i Krigens allerførste Maaneder, og man søgte at slaa den Tanke fast, at hvis man blot kunde spærre for de nevtrale Lande, var Ringen sluttet. Denne Kritik var i mange Tilfælde i højere Grad rettet mod den engelske Regering og dens Mænd end mod Overenskomsterne og deres Udførelse. Man søgte at ramme det engelske Udenrigsministerium ved at angribe Handelsoverenskomsterne. Vi havde altsaa allerede i Aaret 1916 at

kæmpe med denne Kritik, og efterhaanden som 1916 gik, og man kom noget ind i det tredie Krigsaar, voksede disse Bestræbelser. Henimod Slutningen af 1916, da vi skulde til at optage Forhandlinger om, hvorledes Rationerne skulde fastsættes for næste Aar, var vi klar over, at vi stod overfor stærke Kræfter, der krævede formindskede Tilførsler til Danmark. Særlig rettede man sin Opmærksomhed paa vor Udførsel af Landbrugsprodukter til Tyskland og mente, at man ved at hemme Tilførslen til Danmark af Korn og Foderstoffer og af de Stoffer, hvoraf vi fremstiller Fedt og Olie, vilde kunne hindre os i at udføre store Mængder af Landbrugsprodukter til Tyskland. Krigens Gang begunstigede denne Aktion, saa at denne Opfattelse vandt mere og mere Terræn.

Vi var saaledes midt i vanskelige Forhandlinger om Begrænsning af vore Tilførsler, om Nedbringelse af vore Tilførsler af fedtholdige Stoffer og om en Rationering af Korn og Foderstoffer, som det hidtil var lykkedes at undgaa, da vi den 1. Februar modtog Efterretningen om den skærpede Undervandsbaadskrig. Denne medførte en fuldstændig Ændring i Situationen. Medens alle Enkeltheder i Undervandskrigen er d'Herrer lige saa godt bekendt som mig, lønner det sig maaske et Øjeblik at dvæle ved, hvad det egentlige Formaal er med denne Krigsførelse. Det nærliggende synes at være, at det gælder Afspærringen af England, men hvad er det da egentlig, som denne Afspærring af England i sig selv skal udrette? Svaret maa blive, at Formaalet er ikke alene at slaa Bom for Tilførslen af Varer til England, det er endnu mere vidtgaaende, nemlig Nedbringelsen af den til de Allieredes Disposition nu og senere staaende Verdenstonage. Det er derfor ikke underligt, at U-Baadskrigen har ramt de nevtrale Lande nok saa haardt som de Allierede, fordi de Allieredes Handelsmarine kan

forsvare sig, medens de nevtrale Lande er forhindrede deri. Midlet er Ødelæggelsen af Verdenstonnagen, thi naar Verdenstonnagen er nedbragt saa langt, at England ikke vil have Tonnage nok til sine Tilførsler *efter* Krigen, antages det at være villigt til at slutte Fred. Derfor gælder det om at nedbringe ogsaa den nevtrale Tonnage.

Virkningen af U-Baadskrigen paa vore Forhold sporedes straks ved en øjeblikkelig Standsning af Skibsfarten; Udførslerne og Indførslerne hørte op. Vi maa i høj Grad paaskønne, at den danske Regering paa dette Tidspunkt straks tog det Standpunkt at erklære: Vi opretholder vor Udførsel som før U-Baadskrigen. Virkningen heraf var da ogsaa, at Landbruget oplagrede de Varer, som var bestemt for England, og senere afskibede disse Varer og solgte dem i England, uanset at Landbruget derved led meget betydelige Tab, dels fordi Udgifterne til Forsendelse og Krigsassurance var steget overordentligt, og dels fordi Varerne tog Skade under den langvarige Transport. Man saa altsaa fra alle Sider i Danmark Betydningen af at fastholde det Princip, som er det bærende for vor Neutralitetspolitik, nemlig Fastholdelsen ved vore Forbindelser ligeligt til begge Sider, og man skyede ikke — navnlig fra Landbrugets Side — at bære de Ofre, som dette krævede. Meget naturligt imødegik man fra de Allieredes Side Ødelæggelsen af Verdenstonnagen ved en skærpet Blokade. Man kunde saa meget lettere skride hertil, fordi Ødelæggelsen af den nevtrale Tonnage virkede som en Ophævelse af en Række folkeretlige Hensyn, som Suverænitet, Selvstændighed og Overenskomster hidtil havde hjemlet. Som Følge heraf lægges i stedse højere Grad Vægt paa med alle lovlige Midler at drage den nevtrale Tonnage ind i Arbejdet for de Allierede. Et Middel hertil har man, idet Dampskibe ikke kan sejle uden Kul, og de skan-

dinaviske Lande ikke kan forsyne sig selv med Kul, men maa henvende sig til de krigsførende, som da kan stille deres Krav og Betingelser. Det bliver da ogsaa U-Baadskrigens Resultat, at vi foruden de Skibe, vi mister ved Torpederingerne, unddrages en stor Del af vor Handelsflaade, uanset at vi behøver denne saa meget mere, fordi man desuden har etableret et andet Princip, nemlig at et neutralt Land kun kan faa sine Tilførsler gennem Blokaden paa sine egne Skibe. Da den danske Tonnage end ikke før Krigen kunde tilføre Danmark mere end Halvdelen af vort Forbrug, og da Flaaden er formindsket ved Torpederinger og dens Effektivitet svækket paa Grund af de lange Rejser, vil dette jo sige, at vi nu i bedste Fald, selv om vi kan faa Lov til at tilføre Varerne, kun er i Stand til at gøre dette for en ringe Brøkdel af vore Tilførsler.

Men U-Baadskrigen havde endnu en Virkning, som i høj Grad skærpede disse Vanskeligheder; den indtog De Forenede Stater i Krigen. Derved, at dette skete, bortfaldt det store neutrale Marked, fra hvilket vi kunde faa Varer, og hvis Hjælp vi kunde vente for at føre disse Varer frem. I Stedet for at have De Forenede Staters Støtte har vi nu den modsatte Situation, idet De Forenede Stater nu som krigsførende Part siger: Først os selv, saa vore Allierede, sidst de neutrale og intet til Fjenden. Og De Forenede Stater har jo da ogsaa for Tilladelse til at udføre amerikanske Varer til Danmark krævet de mest skærpede Bestemmelser og søgt at etablere som foreløbigt Princip, at det ikke er nok, at Varerne ikke gaar til Fjenden direkte, de maa heller ikke ad indirekte Vej gaa til Fjenden eller frigøre Varer til denne. Resultatet af hele denne Situation er da i Øjeblikket, at vi har Vanskelighed med at faa de fornødne Kul-tilførsler, at alle Tilførsler af fedt- eller olieholdige

Stoffer eller Raavarer til Oliefremstilling, for saa vidt Olien skal tjene til Spisebrug, er standsede, hvorved Margarineindustrien er ophørt. Virkningen er i anden Linie, at det er usikkert og saare tvivlsomt, hvorvidt vi kan gøre os Haab om at faa saadanne Varer som Bomuld, Jærn, Staal, Kobber, Petroleum og Smørelie etc., af hvilke vort Næringsliv og vort Haandværk og Industri er i allerhøjeste Grad afhængige. Man bør dog aldrig opgive Haabet, og det er et Lyspunkt, at vore Overenskomster med de allierede evropæiske Magter fremdeles bestaar. Vi har ikke alene de nævnte Overenskomster med England og Tyskland. Industriraadet og Grosserer-Societetet har tilsvarende Overenskomster med Frankrig, Italien og Rusland, og jeg tror, det er berettiget at sige, at Tilliden til disse Overenskomster er bevaret, og omend under begrænsede Former fungerer Overenskomsterne saaledes, at vi dog faar visse Varer f. Eks. fra England.

Det maa ikke overses, at der er to Faktorer, som i høj Grad paavirker disse Forhold. Den ene har jeg nævnt: det er de allierede Magters Tonnagepolitik ved at drage den nevtrale Tonnage til sig og derved unddrage denne fra vort eget Brug og ved tilmed at nægte os Tilførsel af Varer paa andre Skibe end danske, saaledes at vi i allerbedste Fald kun vil kunne tilføre en ringe Del af de nødvendige Produkter. Den anden Faktor er den almindelige Vareknaphed. Det er saare bekendt, at der i alle Lande lægges Beslag paa alle Hænder og alt Arbejde, som man kan disponere over, til militært Formaål, og at Produktionen til civile Formaål aftager overalt, medens Ødelæggelserne medfører, at meget forsvinder under den alt fortærende Krig. Det er dette, der ogsaa spiller en saare vigtig Rolle, naar vi tænker paa vore Forsyninger fra Tyskland. Som bekendt forsyner vi os derfra under Krigen med Kul, og vi plejer under

normale Forhold at hente vore Jærntilførsler, Kemi-
kalier, Farvestoffer fra Tyskland. Selv om Tyskerne
ønsker at levere os disse Varer, som er det bedste
Betalingsmiddel for vore Landbrugsprodukter, bliver
det vanskeligere og vanskeligere. Det samme gælder
omend i forskellig Grad alle de krigsførende Lande;
det bliver mindre og mindre, som man kan undvære
til de nevtrale.

Udsigterne er derfor ikke gode. Vi maa da altsaa,
naar vi tænker paa den nærmeste Fremtid, paa den
kommende Del af det fjerde Krigsaar, være klar over,
at vi i bedste Fald maa regne med fuldkommen util-
strækkelige Tilførsler; vi vil, efterhaanden som Lag-
rene formindskes, se voksende Mangel paa Industri-
ens Raa- og Hjælpestoffer. Vi danske er vant til at
hengive os til en vis Forhaabningsfuldhed; i Fredsti-
der har som bekendt den danske Optimisme sit ty-
piske Børsudtryk deri, at der spekuleres meget à la
hausse, men kun lidt à la baisse. Faren ved for stor
Forhaabningsfuldhed er, at Skuffelsen kan medføre
almindelig Pessimisme, det er derfor jo saare nyttigt,
at man uden at tabe sin Forhaabningsfuldhed søger
i Tide at korrigere den ved at se Vanskelighederne i
Øjnene. Det er derfor overordentlig vigtigt, at vi gør
os klart, at Industri og Haandværk maa vente saare
vanskelige Kaar under Resten af Krigen.

Det vil være rigtigt, at man heller ikke hengiver
sig til for stor Forhaabningsfuldhed med Hensyn til
en snarlig Afslutning af Krigen. Der er næppe nogen
af os her til Stede, som ikke i sin Tid ventede, at
denne Krig vilde være afsluttet i det mindste i 1915.
Som dette viste sig forkert, kan det gaa med Haabet
om en snarlig indtrædende Fred. Kan man virkelig
tænke sig, at denne Krig endnu vil vare aarevis? Ja,
denne Mulighed er til Stede, og jeg kan i saa Hen-
seende henvise til, at jeg baade i England, i Frankrig

og endog i Tyskland hos ledende Kræfter har hørt Udtalelser, som viser, at man regner med Muligheden af, at Krigen kan trække ud i aarevis endnu, en Opfattelse, som især synes at findes paa allieret Side. Hvis nu Krigen varer et Aar endnu eller maaske længere, vil Virkningen heraf for vort Lands Økonomi blive ganske overordentlig følelig. Den Omstændighed, at vi ikke mere kan gøre Regning paa Tilførsler af Korn og Foderstoffer hverken til Mennesker eller Dyr, vil jo bevirke, at det danske Landbrugs Produktion bliver overordentlig stærkt reduceret, og dette maa nødvendigvis have til Følge, at Udførslen af danske Varer lammes. Men til at betale indførte Varer har vi jo kun danske Varer, Penge er dog kun det midlertidige Middel. Den Vareudførsel, med hvilken vi betaler vor Indførsel af Kul, Bomuld, Jærn, Staal, Kobber etc. er jo i aldeles overvejende Grad Landbrugsprodukter. Naar disse forsvinder af Udførselsmarkedet og de indførte Varers Pris samtidig er steget til det tredobbelte, undertiden til det tidobbelte, faar vi Valget imellem enten at gøre en uhyre Gæld, som vil knuse os, eller i allerhøjeste Grad at formindske Tilførslerne. Ogsaa fra dette Synspunkt maa vi altsaa regne med, at Tilførslerne bliver smaa. Jeg behøver kun at minde om, at vor normale aarlige Tilførsel af engelske Kul ligger mellem 3 og $3\frac{1}{2}$ Million Tons. Regn med 3 Millioner Tons og lad os antage den nuværende reducerede Pris paa Kul — den er jo bragt ned ved Ofre fra forskellig Side — f. Eks. en Middelpris af 150 Kr. pr. Ton, det bliver 450 Millioner Kroner, som vi skal betale for et Aars normalt Forbrug alene af Kul! Det er vi jo ganske ude af Stand til. Vi maa derfor være himmelglade, hvis vi blot kan indføre en Del af disse Kul. Virkningen af denne Situation strækker sig videre, thi det er jo navnlig den industri-

elle Side af Landbruget, der rammes, og som oprettholdes af de indførte billige Korn- og Foderstoffer.

Det vil altsaa sige, at hele den Bevægelse, som gaar ud paa Udstykning af Jorden, Husmandsbrug, maa indstilles eller ganske ophøre, idet Husmandsbrug paa det hidtilværende Grundlag ikke mere lønner sig. Og maaske vil vi ej heller siden komme tilbage til de Forhold, som gjorde dette lønnende.

Vor Hovedopgave, hvad enten det drejer sig om Landbrug, Husmandsbrug eller Industri, maa fremdeles være at søge Tilførslerne opretholdt i videst muligt Omfang. Det maa tilstræbes at fordele de Varer, vi faar, paa den mest hensigtsmæssige Maade, men dernæst bliver det en Opgave i Tilfælde, hvor Varetilførslen svigter, i saa stor Udstrækning som muligt at søge at skaffe Erstatning for de udeblevne Forsyninger. Det vigtigste er jo her som altid Forsyningen, og den meget omtalte Prisregulering, hvor nødvendig den end kan være, bør altid komme i anden Række. Det er ogsaa derfor, at Industri og Haandværk i videst muligt Omfang maa søge at hjælpe sig selv. Paa alle Omraader, hvor man hjælper sig selv og kan byde de offentlige Myndigheder denne Selvvirksomhed, kan man ikke alene slippe for Indgreb af Kræfter, der ikke har den fornødne Indsigt, men man kan støtte den Udenrigspolitik, som Landet er enigt om at føre, og man kan i høj Grad aflaste de Krav, der offentligt stilles til Indgreb i Næringslivet. Jeg tror, det er berettiget at henvise til, hvad der i saa Henseende er sket allerede under Krigen. Jeg tror at turde sige, at saavel Industriraadets som Grosserer-Societetets Virksomhed under Krigen har været en Organisation af Selvhjælp.

Dette fik en yderligere Forstærkning ved Erhvervenes Fællesudvalg, som blev dannet i Februar 1917. Den særlige Foranledning til dets Dannelse var Øn-

sket om ved Erhvervenes egen Virksomhed at sørge for, at de begrænsede Tilførsler fortrinsvis omfattede de mest nødvendige Varer, og at det disponible Skibsrum blev fordelt paa bedste Maade. Erhvervenes Fællesudvalg bestaar af 16 Medlemmer, valgte af Landbrugets, Handelens, Skibsfartens og Industriens Organisationer, 4 af hver. Erhvervenes Fællesudvalg har altsaa under Samvirken med Skibsfarten og Importørerne søgt at ordne Tilførslerne saaledes, at vi faar de vigtigste Varer først. Som et Eksempel, der kan tjene til at karakterisere Arbejdet, skal jeg nævne: Vi har længe haft Vanskeligheder med at skaffe Tilførsler af Raajærn, fordi Tyskland ikke kan undvære noget, England ikke heller, og fra Sverige kan vi kun vente ringe Mængder. Vi havde da Amerika tilbage, men her kom andre Vanskeligheder. Da U-Baadskrigen indtraadte, standsede endvidere alle Tilførsler af Bomuld. Erhvervenes Fællesudvalg etablerede da en Samvirken, saaledes at Tekstilfabrikantforeningen, deri indbefattet Bomuldsspinderierne, i Fællesskab overtog at indføre Bomuld, og Foreningen af Fabrikanter i Jærnindustrien paatog sig at indføre Raajærn. Erhvervenes Fællesudvalg organiserede dette, og ved dets Hjælp blev der befragtet Skibe, skaffet de fornødne Licenser og købt Varer. Ved denne Fællesvirksomhed opnaaedes, at Varerne kom til Landet, og man maatte i Fællesskab bære, hvad det kostede. Paa den Maade er det lykkedes at skaffe tre Dampere frem med Bomuld, to af dem havde tillige Raajærn og, saavidt jeg husker, tillige Høstbindegarn. Paa denne Maade søger man at arbejde videre ved at samle saadanne Vareposter, som ligger i Udlandet for dansk Regning, at fremskaffe Tonnage og faa dem afskibede. En anden vigtig Opgave har Erhvervenes Fællesudvalg taget op, nemlig vor Vareudveksling med Sverige og Norge af saadanne Produkter, af hvilke

Vareudførslen fra de paagældende Lande var standset. Vi deltog i en Forhandling i Midten af Marts Maaned i Stockholm, hvorved det lykkedes at etablere et Samarbejde, som har været af den største Betydning for en gensidig Vareudveksling mellem Sverige og Danmark. Derved har vi løst ikke alene en økonomisk, men ogsaa en politisk Opgave, nemlig Udviklingen af det bedst mulige Forhold til vore Nabolande. Tilførslen til Sverige af Landbrugsprodukter, som før Krigen var næsten lig Nul, er da i den forløbne Tid gaaet op til en meget betydelig Sum maa nedlig. Det er navnlig Smør, Flæsk og Æg, det drejer sig om. Det vil forstaas, hvad dette vil sige i Sverige, hvor der er stor Mangel paa disse Varer. Men det er jo ikke saa simpelt og ligetil, fordi vi i Forvejen har den vigtige Opgave at opretholde vore Handelsforbindelser med Tyskland og England. Til Gengæld har man da fra svensk Side gjort sig store Anstrebninger for at frigøre de Varer, som man ikke havde tilovers, men som man ønskede at stille til Disposition for os, fordi vi var i Trang. Jeg skal blot anføre, at det gælder en Række vigtige Varer, bl. a. Sveller til vore Baner, for Haandværkets Vedkommende Trækul til Blikkenslagerne m. m. Vi kunde ikke selv fremstille Trækul i tilstrækkelig Mængde her, udover ca. 150 Tons kunde man ikke vente sig fra Hedeselskabet, medens vi nu yderligere har faaet 500 Tons fra Sverige. Det er endvidere ogsaa lykkedes os at faa frigjort visse Kvanta Terpentin til Malerne, som er en af de Varer, vi har store Vanskeligheder ved at skaffe tilveje. Man har ogsaa stillet sig meget imødekommende med Hensyn til Brændetilførslerne, og naar man har stillet visse Brændemængder til vor Disposition, er det ikke, fordi man har et Overskud til Udførsel, men for at søge at imødekomme os.

Erhvervenes Fællesudvalg har Kontor i Tilslutning

til Industriraadet; Antallet af de Opgaver, som efterhaanden foreligger for disse to Virksomheder kan bedst karakteriseres ved, at det samlede Kontorpersonale nu er omkring 100 Mennesker. Jeg skal eksempelvis nævne, at vi under Industriraadet har etableret et Kulfordelingskontor for Industrien. D'Herrer vil maaske have lagt Mærke til, at skønt Kullene er den Vare, som vi næst efter Raastofferne til Landbruget indfører i størst Mængde, er de maaske trods alt den Vare, om hvis Forhold der har været mindst Friktion. Skønt det kunde befrygtes, at man vilde gribe ind i tilstedeværende Beholdninger, er det ved Samvirken lykkedes at undgaa dette. Der findes et for engelske og et for tyske Kul nedsat Kulnævn, begge udnævnte af Regeringen, som forestaas henholdsvis af Direktøren for de sydfynske Jærnbaner, Etatsraad Kiær, og af Kommunaldirektør Westergaard. Disse to Nævn arbejder i Forbindelse med Industriens Kulfordelingskontor. Jeg tror at turde sige, at naar det Offentlige ser sig nødsaget til at gribe ind i et Erhverv, er det sjældent til Glæde for Erhvervet selv. Jo mere vi kan nøjes med Hjælp til Selvhjælp, desto mindre bliver der Tale om offentlig Administration.

Næst at søge Selvhjælpen organiseret for den bestaaende Virksomheds Skyld, kan Situationen stille os den Opgave at skabe ny Virksomhed for at skaffe Erstatning for udeblivende Tilførsler. Jeg tillader mig at tage et Eksempel. Naar vi ikke faar tilstrækkelig Kul og maa gribe til vore egne Forraad af Brænde, Tørv og Brunkul, gælder det om at udnytte disse saa stærkt som muligt. Men her er vi naturligvis, hvis Krigen fortsættes, kun ved Begyndelsen. Jeg skal give et Eksempel. Man har i Sverige optaget Udnyttelsen af alt det Affald af Grene og Kvas, der i Skovene fremkommer efter en Skovhugst. Man behandler

dette i en stor Hakkelsesmaskine, som skærer Kvaset til Hakkelse. Den første Maskine lignede en almindelig Hakkelsesmaskine, derefter er man gaaet over til en Type med roterende Knive. I denne Maskine skærer man som sagt Kvaset til Hakkelse, ganske smaa Stykker af $1\frac{1}{2}$ —2 Tm. Længde, saaledes at Massen er nem at skovle. Dette Brænde, hvis Raamateriale intet koster undtagen Arbejdet, giver et fortrinligt Brændsel, som kan erstatte Kul og Koks i mange Fyrsteder, baade i Opvarmningsanlæg og i industrielle Anlæg. Det er ikke tilstrækkeligt paaagtet her i Landet; endnu er det kun faa, som har taget dette Spørgsmaal op. Jeg skal nævne som Eksempel, at Konferensraad Vilhelm Jørgensen paa sin Ejendom Løndal mellem Silkeborg og Horsens har opstillet en Maskine. Han havde tidligere en Oliemotor, ved hvilken han skaffede sig Lys og Kraft til sin Ejendom. Nu, da der ikke mere kan faas Olie, bruges et Lokomobil, hvori der fyres med dette Brændekvas, og derved fremskaffes alt det Lys og den Kraft, som Ejendommen skal bruge, for en Pris af c. 2 Kr. om Dagen.

Det er et Eksempel paa en af de mange Maader, hvorpaa man kan søge at hjælpe sig udover Vanskelighederne, og saaledes maa man i den kommende Tid søge at udfinde, hvorledes vi skal erstatte vore manglende Tilførsler. Man maa f. Eks. spørge Landbruget: Er det ikke muligt, at I kan optage Produktionen af oliebærende Frø, f. Eks. Rasp? Eller vi maa, som man allerede har gjort, sætte Indvinding af indenlandske Spindestoffer i Gang, Brændenælder f. Eks. Eller man maa for Alvor tage Spørgsmaalet op, om vi ikke skal sørge for Erstatning for Petroleum. Udsigterne i de Hjem, som ikke har elektrisk Lys, er for Belysningens Vedkommende saare uhyggelige. Chancen for at faa tilfredsstillende Mængder af Petro-

leum er meget ringe, samtidig med, at de Forventninger, der stilles til Oplysning med Acetylen, desværre ikke kan ventes opfyldte. I en Skrivelse, som jeg i Gaar paa Fællesudvalgets Vegne har tilstillet den overordentlige Kommission, er der gjort Rede for, at der ikke er Udsigt til Tilførsler af saadanne Mængder af Calciumcarbid til Acetylenlamper, at dette betyder noget stort i Forhold til Forbruget. Vi maa derfor se os om efter andre Muligheder, og da navnlig undersøge, om vi ikke kunde anvende en Del Kartofler til Fremstilling af Sprit for at bruge Spriten i Spritglødelamper. Selv om det volder visse Vanskeligheder at frigive Kartofler, kunde jeg dog tænke mig, at ogsaa Landboerne vilde foretrække at ofre lidt paa denne Konto fremfor at sidde i Mørke.

Dette er kun spredte Antydninger, i Virkeligheden gaar Opgaverne videre, og naar ogsaa til de smaa Virksomheder. Jeg tror ikke, at man i Haandværk og Industri har Øjet tilstrækkeligt aabent for, at det i høj Grad gælder om at benytte Lejligheden til at erobre Markedet for de danske Erhverv fra Indførslen af fremmede Varer. Dertil er jo Tiden inde nu.

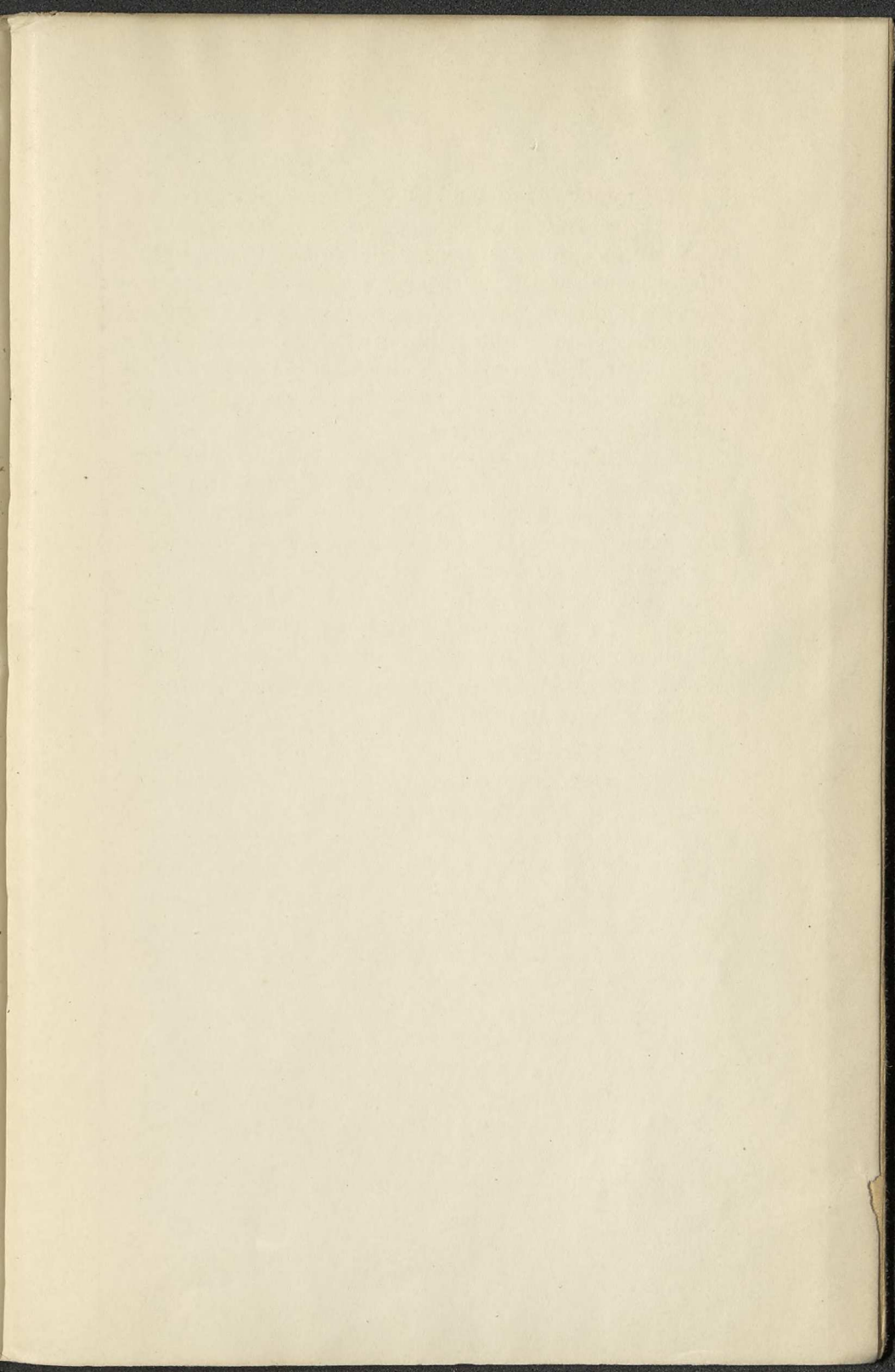
Endnu til Slut nogle Ord om Situationen efter Krigen og dens Krav til os.

Naar Krigen forhaabentlig om ikke altfor lang Tid er forbi, hvorledes vil vore Forhold da være? Dette Billede kan man jo umuligt male i lyse Farver. Vi bør ikke hengive os til den Forestilling, at efter Krigen kommer der en glimrende Periode. Det er ikke sandsynligt. Naar Tonnagen i høj Grad er reduceret, vil vi ikke kunne undgaa at kæmpe med høje Fragter. Naar Lagrene i Evropa er udtømte, bliver der dobbelt Brug for Tonnage til at bringe Tilførslerne udefra. Samtidig vil vort Udførselsmarked blive vanskeligere eller daarligere for os, dels paa Grund af Indførslen, dels paa Grund af den almindelige Finansnød. Dertil kom-

mer den slette Valuta. Den Omstændighed, at en Mark nu ikke er mere end halvt saa meget værd som før, at en østrigsk Krone kun har en Værdi af 30 pCt. af en dansk Krone, og en Rubel kun 25 pCt. af dens tidligere Værdi, bevirker, at vi paa en Gang faar at gøre med udenlandske Markeder, der har vanskeligt ved at betale os, og med en vanskelig udenlandsk Konkurrence. Det vil tillige betyde, at disse Lande vil have stor Trang til at afsætte deres Overskudsarbejde baade hos os og andet Steds, og at vi vil faa ondt ved at møde den Konkurrence, som saaledes kommer. Vi maa forvente at blive oversvømmede med færdige Varer, men samtidig at maatte betale Raavarerne med høje Priser. Vi maa være forberedt paa, at de krigsførende Parter efter Krigen fortsætter deres Centraliseringssystem, at de vedbliver med at regulere deres Udførsel under Statens Kontrol, altsaa faktisk derved ophæver den Konkurrence, som skulde hjælpe os til at faa Varerne billigst muligt. Vi maa være forberedt paa, at Staterne begunstiger større Trustdannelser indenfor de enkelte Industrier, som gør det vanskeligt for os at konkurrere. Vi maa ikke stole paa, at Vejen til at imødegaa disse Vanskeligheder er at lukke os selv inde ved Beskyttelsestold o. lign., fordi vort Lands Blomstring beror paa, at vi selv er i Stand til at udføre tilstrækkelige Varemængder, at vi vedligeholder en stærk Vekselvirkning, saaledes at vi dermed kan betale Udlandet for de mange Varer, som maa indføres, fordi vi ikke selv kan producere dem. Vor Fremtid vil bero paa vor Ydeevne og paa Opretholdelsen af et tilfredsstillende Handelsforhold til Udlandet. Her vil det komme til at spille en Rolle, at Landbruget, som meget taler for, ikke som hidtil vil magte Leveringen af saa store Mængder af Udførselsvarer, fordi man allerede nu har maattet reducere Svinebestanden til en Fjerdedel og indskrænke

Kreaturholdet betydeligt. Naar Husmandsindustrien staar i Fare, kan man ikke vente, at Landbruget kan præstere de samme Mængder til Udførsel som hidtil. Derfor maa en Del af Opgaven søges løst af Haandværk og Industri. Vi maa søge at fremskaffe forædlede Produkter, som vi kan udføre som Betalingsmiddel for vor Indførsel. Der vil saaledes efter Krigen være en Række vanskelige, men betydningsfulde Opgaver for Haandværk og Industri.

Det kunde være fristende at gaa nærmere ind paa Spørgsmaalet om, hvor meget det vil betyde, at vi efter Krigen formaar at ordne vore Handelstraktater paa rette Maade. Dertil strækker Tiden i Dag ikke til, men jeg tror dog, at det, jeg har sagt, vil være tilstrækkeligt for Dem til at drage de nødvendige Konklusioner. I høj Grad afgørende for vore Erhverv er Enigheden om at møde de Vanskeligheder, vi gaar i Møde, ved den størst mulige Samvirken indenfor Haandværk og Industri.

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY
JOHN HUTCHINGS
OF THE BOSTON BAR
IN TWO VOLUMES
VOL. II
BOSTON
PUBLISHED BY
JOHN HUTCHINGS
AT THE SIGN OF THE
CROWN IN CORNHILL
1796

